

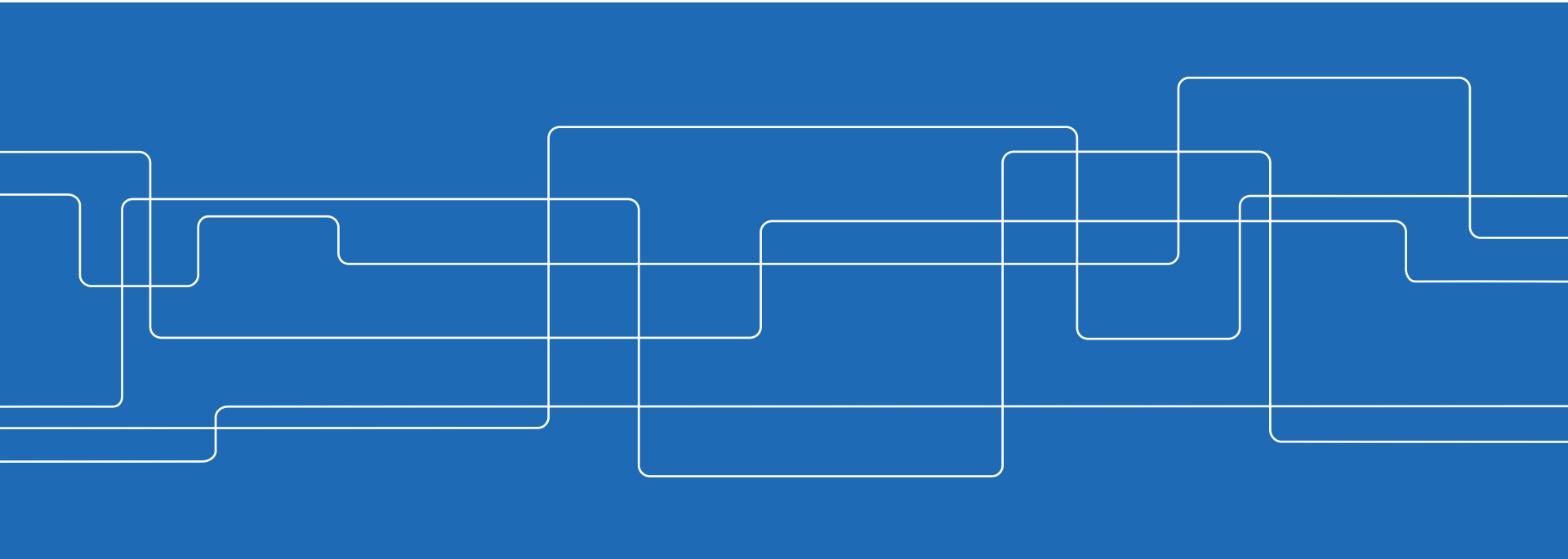

Cellulosa, papper och framtidens material

Fredrik Lundell

Professor i experimentell strömningsmekanik

Institutionen för Teknisk Mekanik

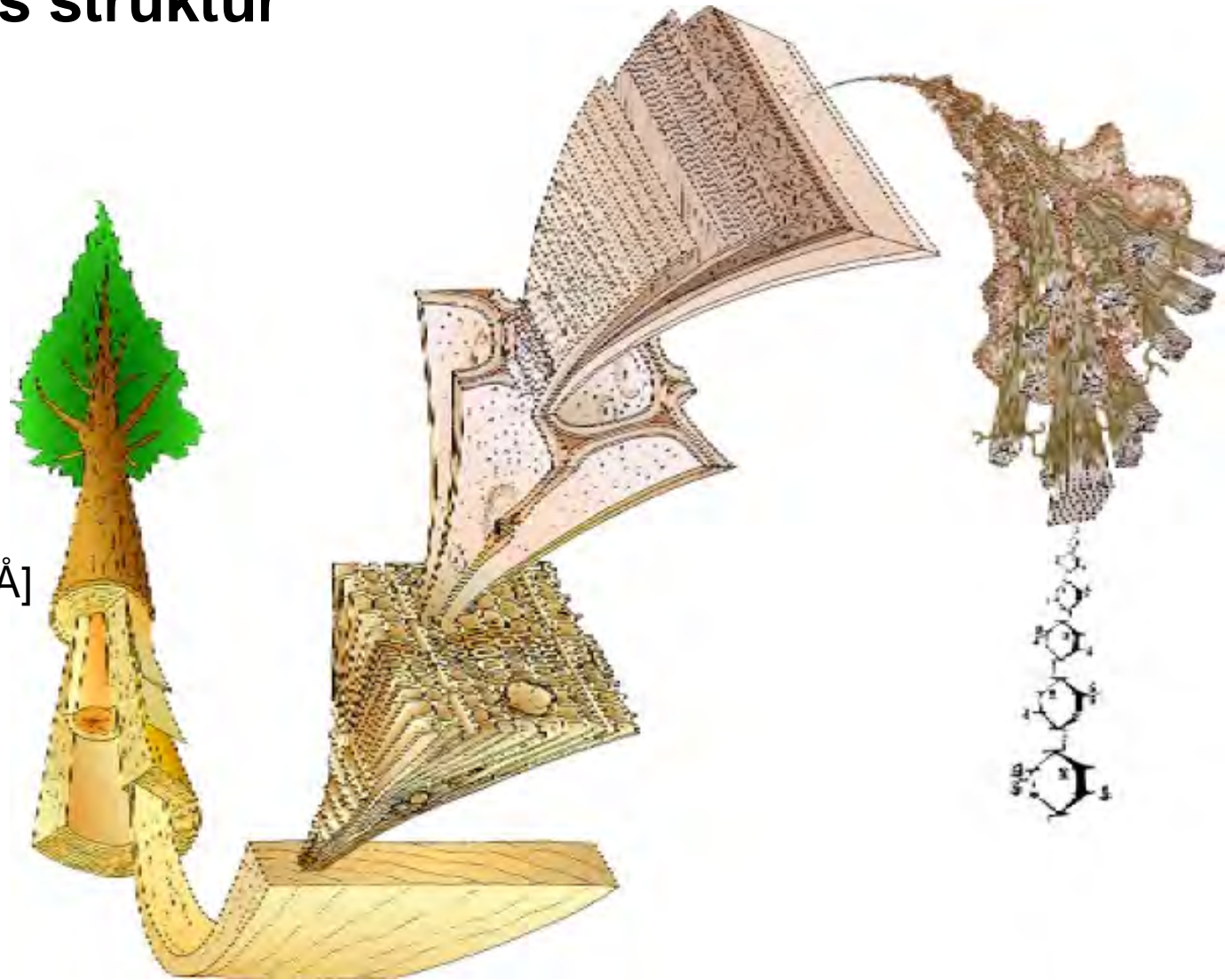

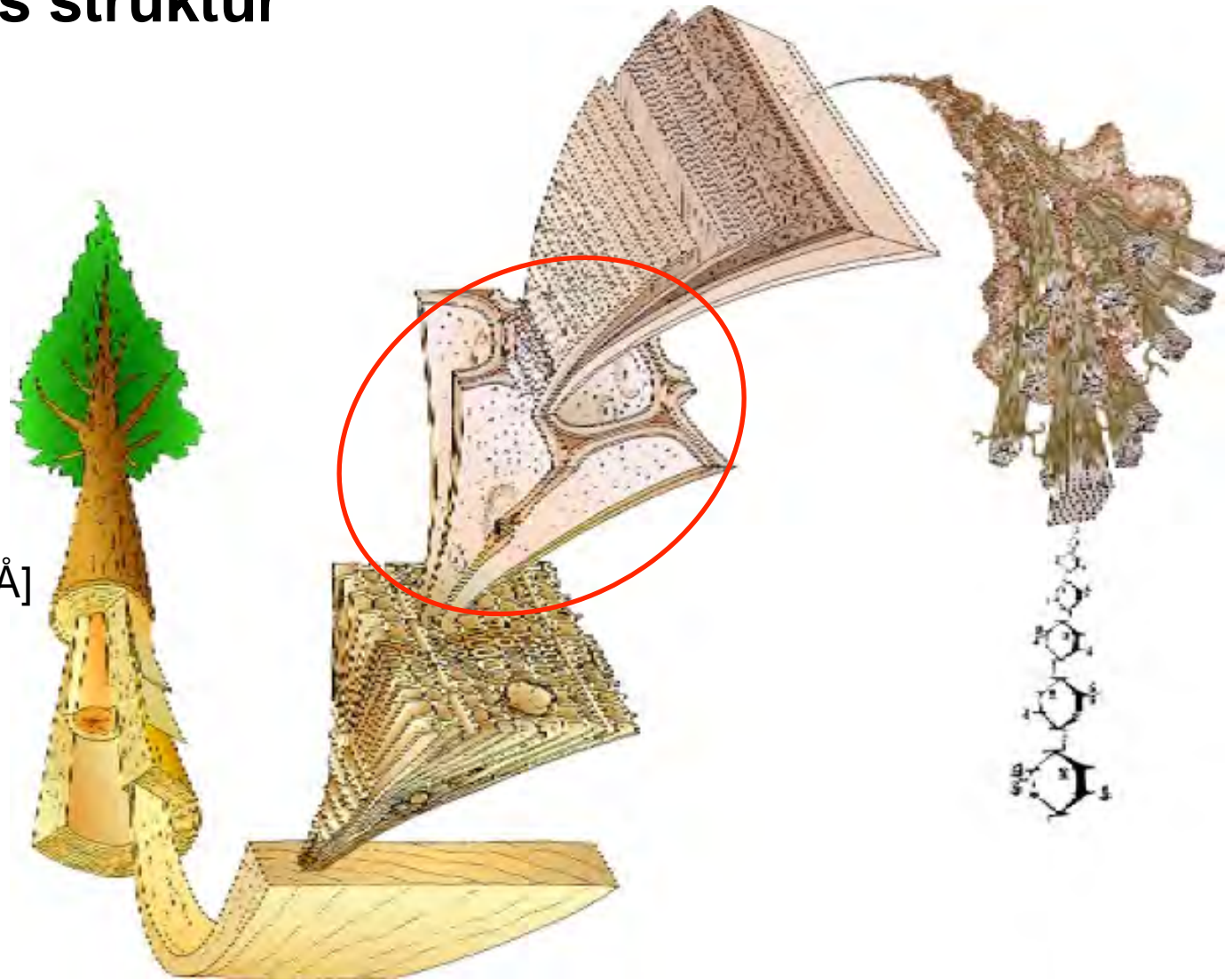
Ett träds struktur

1. Träd, [m]
2. Planka, [dm]
3. Årsring, [cm]
4. Träfiber, [mm]
5. Fibervägg, [μm]
6. Nanofibriller, [nm]
7. Cellulosamolekyler, [Å]

Ett träds struktur

1. Träd, [m]
2. Planka, [dm]
3. Årsring, [cm]
4. Träfiber, [mm]
5. Fibervägg, [μm]
6. Nanofibriller, [nm]
7. Cellulosamolekyler, [Å]

Papper och kartong: viktiga cellulosa produkter

Ett bruk (Gruvön, BillerudKorsnäs)

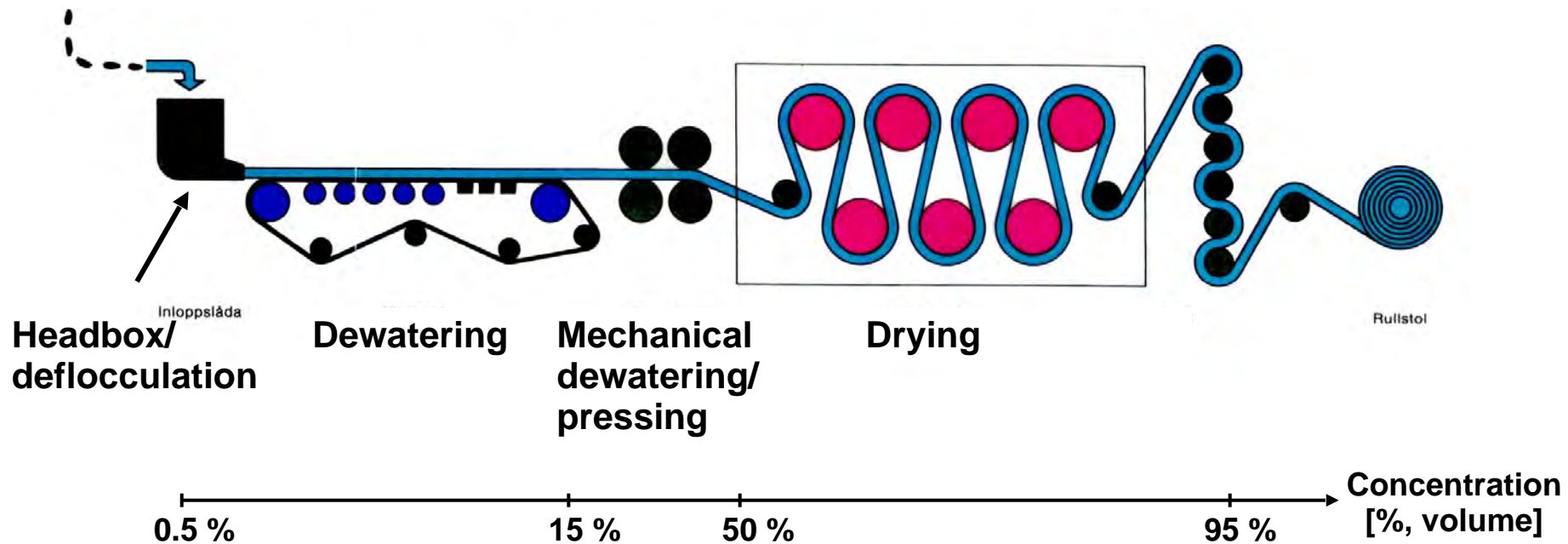

En maskin (Voith)

Pappersprocessen

Papperstillverkning sker vid de koncentrationer som anges nedan:

Produktundersökning!

Rivtest!

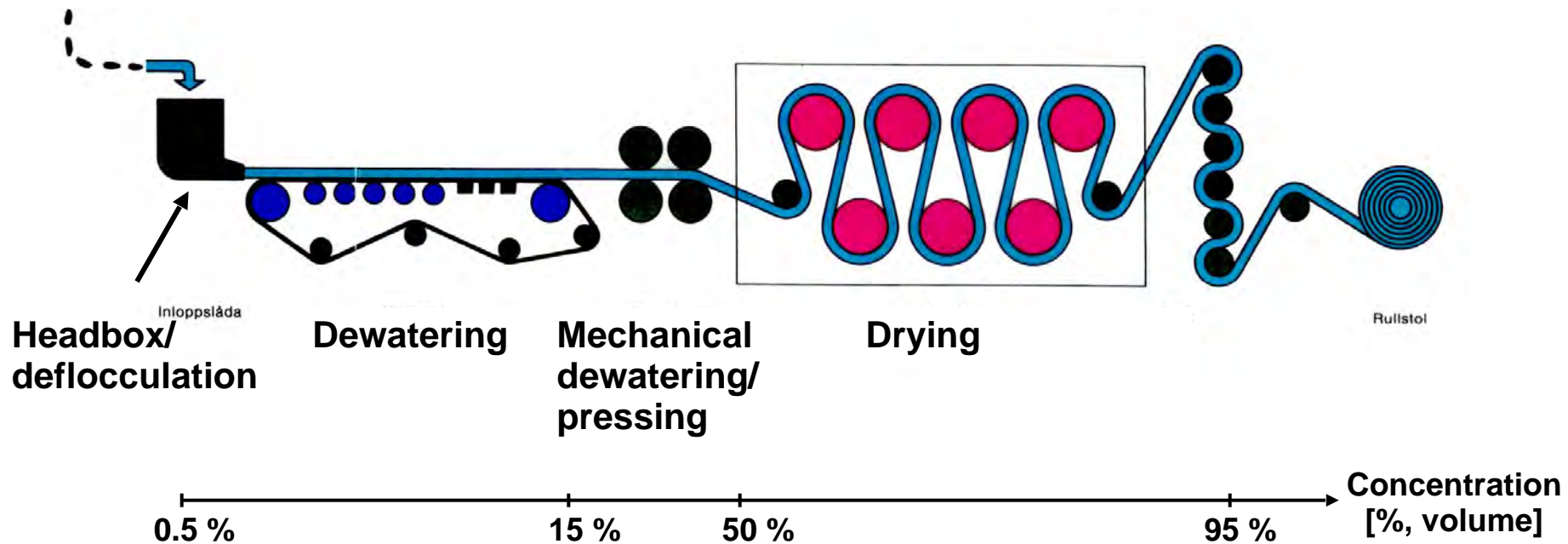
Rivbeteendet i de två riktningarna var olika för att:

1. Pappersbitarna ej är kvadratiska
2. Man river inte på samma sätt i båda riktningarna
3. Rivet går längs den dominerande fiberriktningen
4. Ingen eller flera av alternativ 1-3.

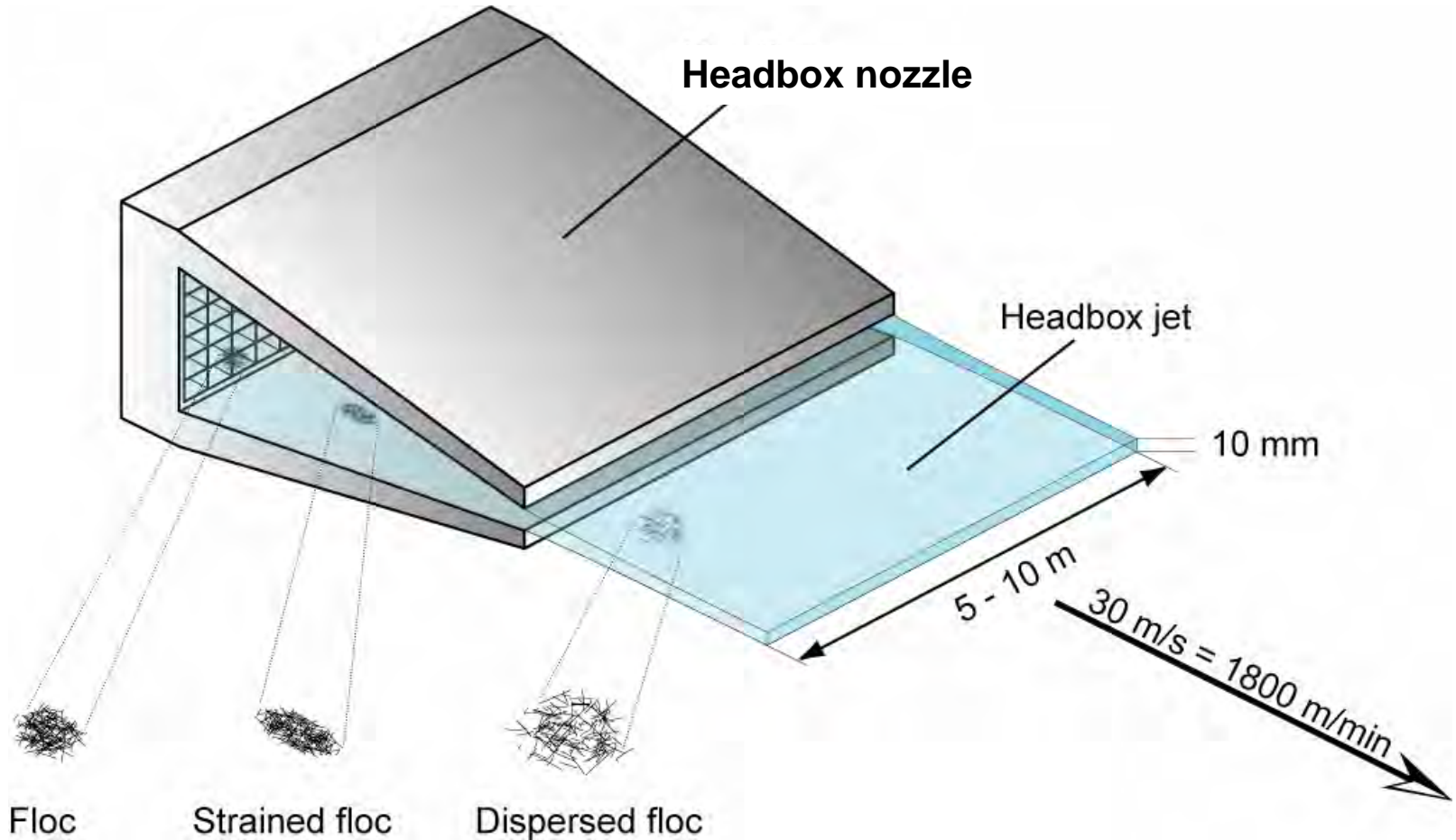
**Gå in på www.menti.com
Ange koden 23 81 98 3**

Pappersprocessen

Papperstillverkning sker vid de koncentrationer som anges nedan:

Inloppslåda: målet är att få en jämn fiberfördelning på viran

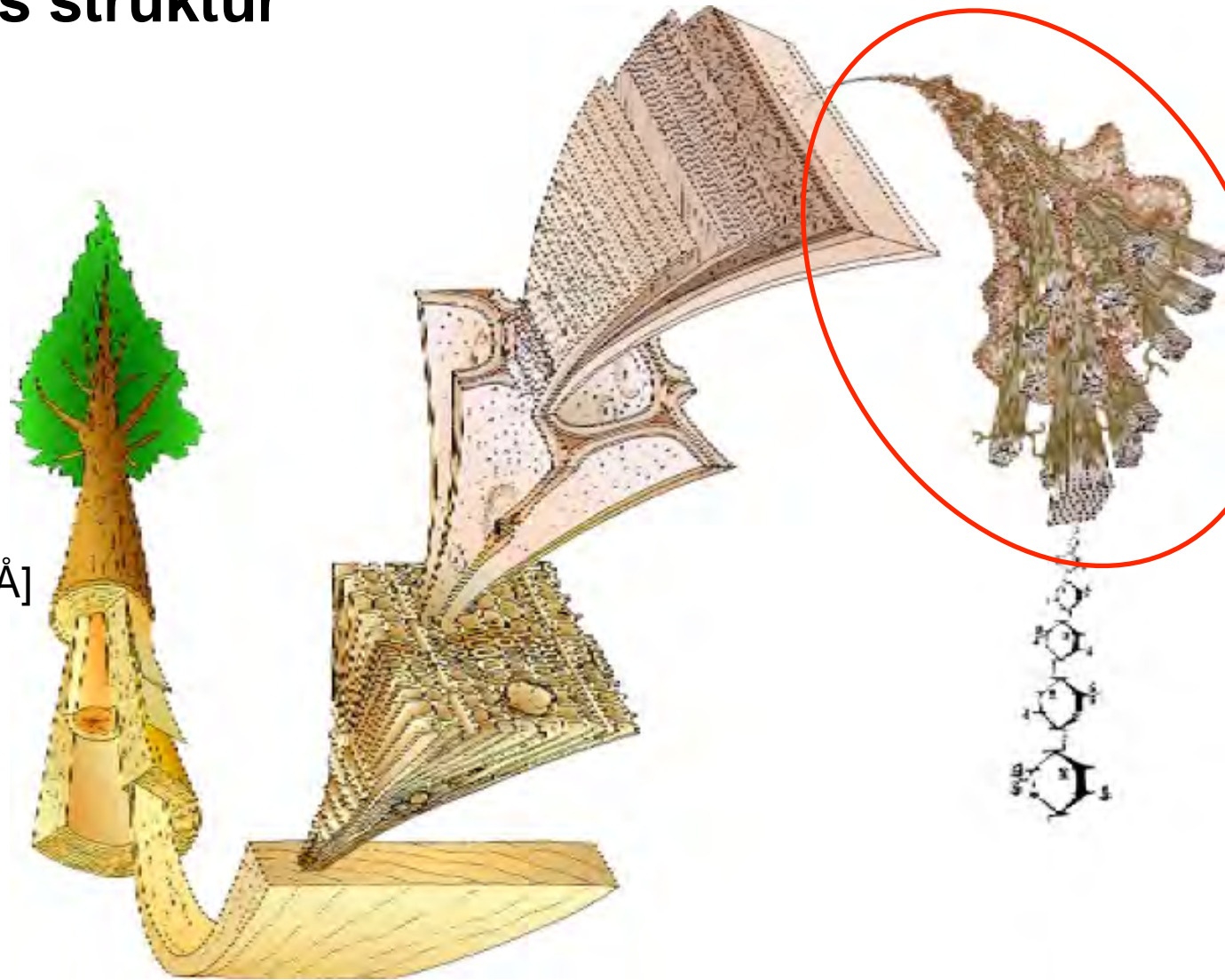

Vi kan nu alltså vissa produkttegenskaper till inloppslådan!

Ett träds struktur

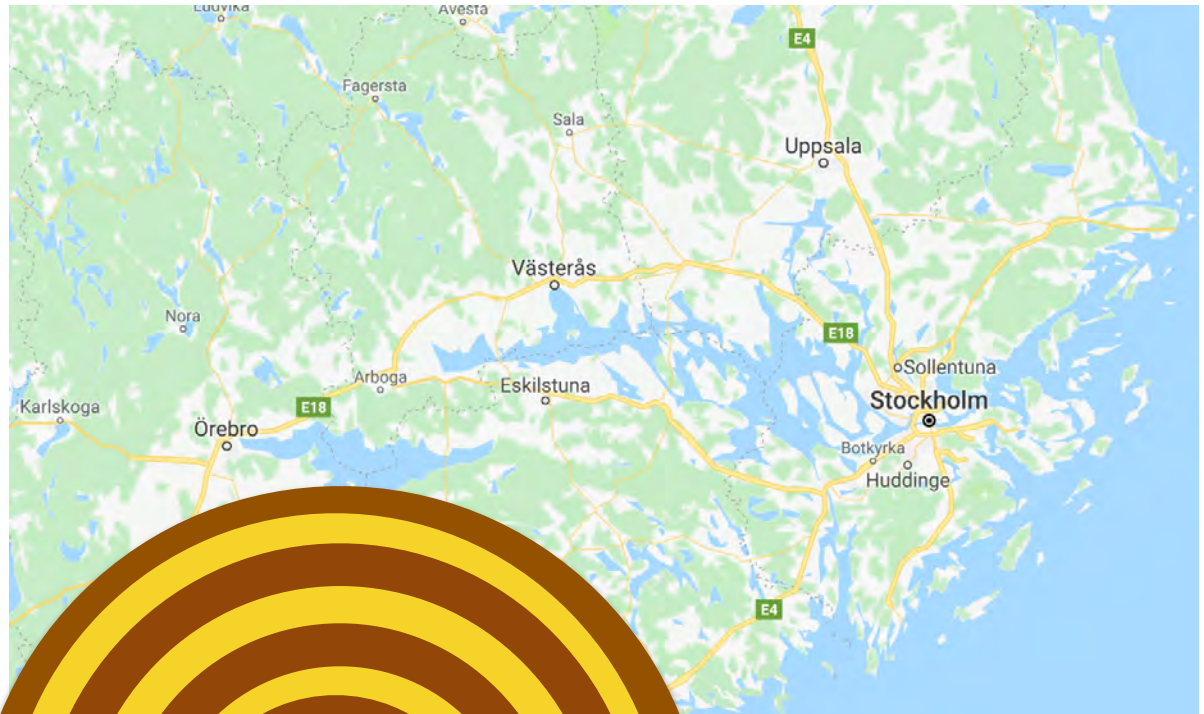
1. Träd, [m]
2. Planka, [dm]
3. Årsring, [cm]
4. Träfiber, [mm]
5. Fibervägg, [μm]
6. Nanofibriller, [nm]
7. Cellulosamolekyler, [\AA]

**Om nanofibrillen vore
ett spagettistrå så vore trädet:**

Om nanofibrillen vore ett spagettistrå så vore trädet:

väldigt stort!

Närbild på cellulosaafiber med cellulosa nanofibriller (CNF)

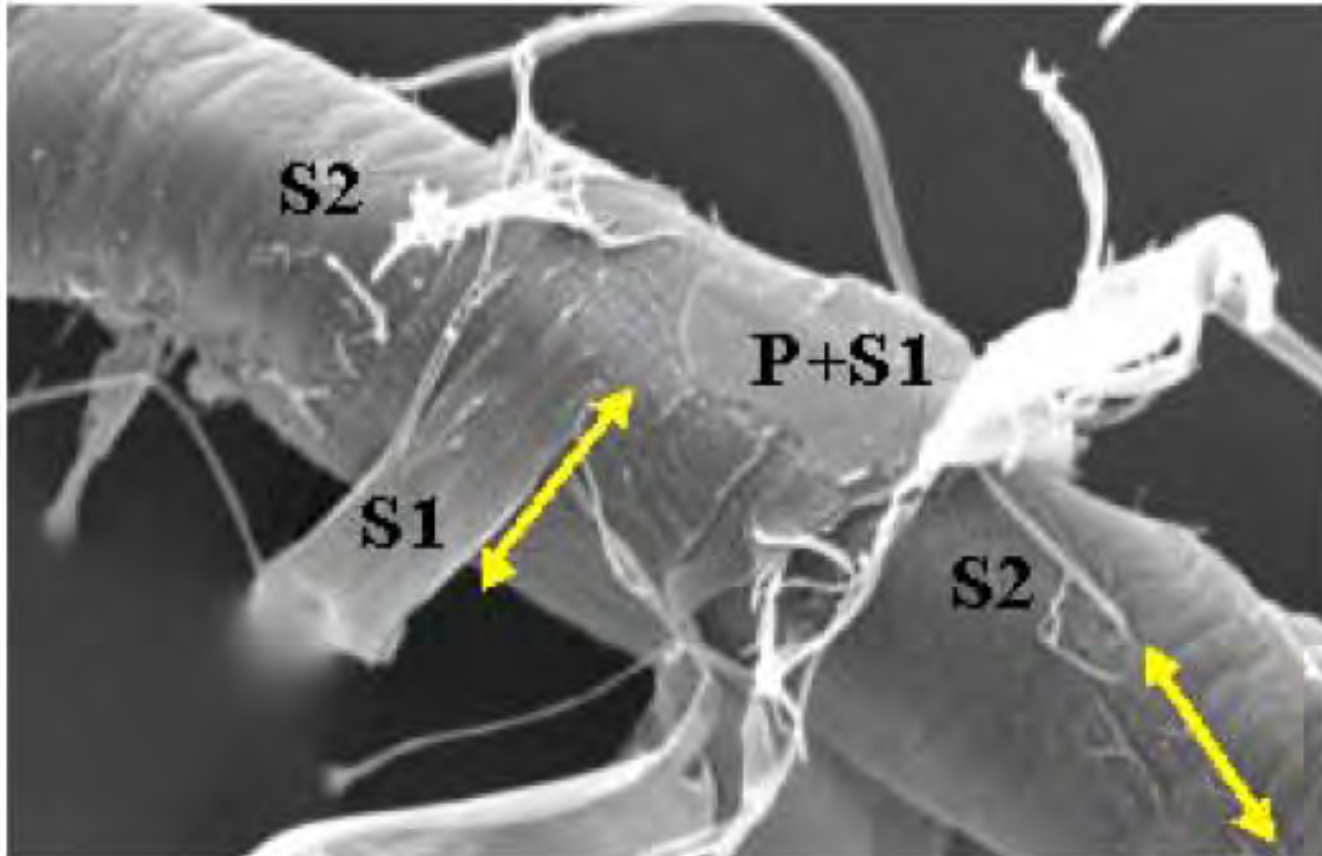
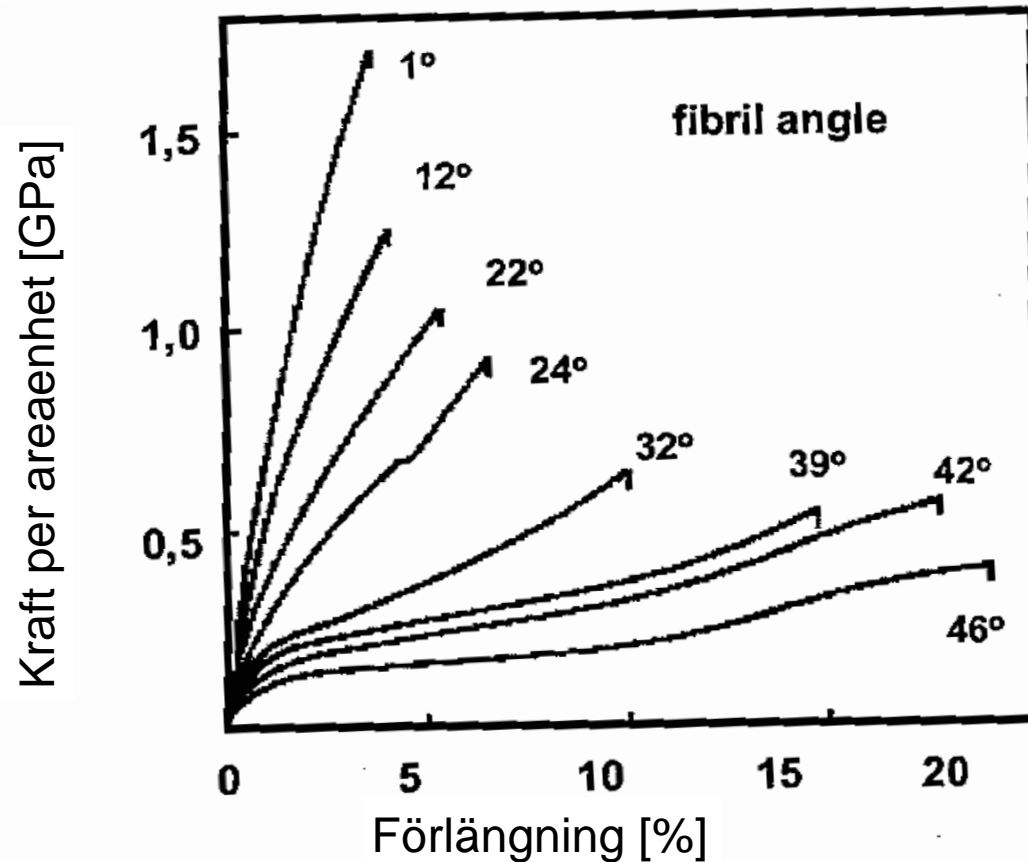
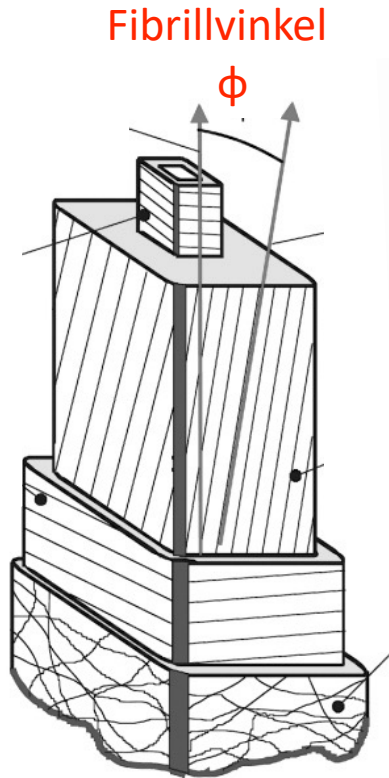
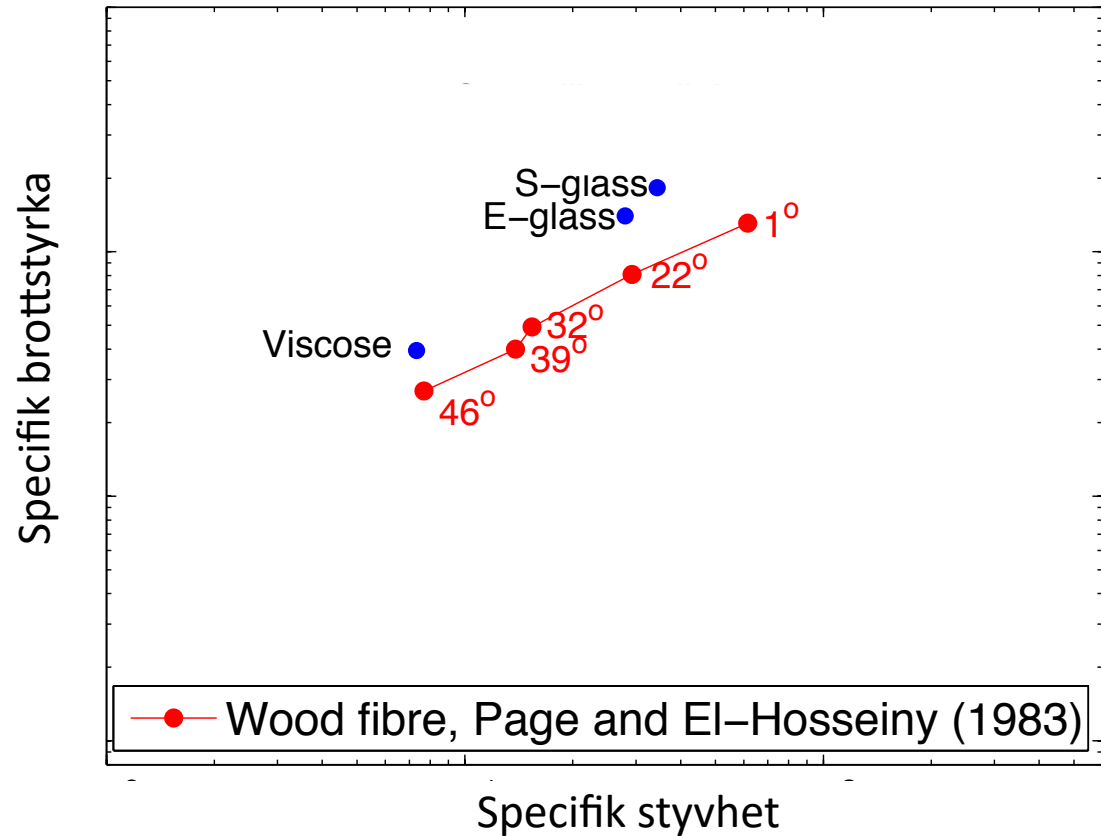
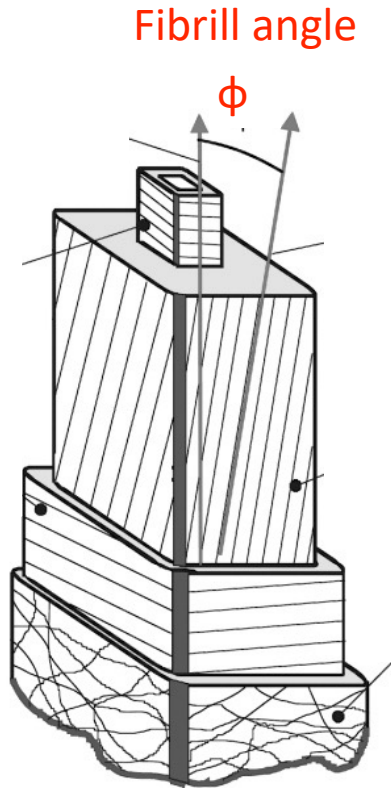

Bild: Lennart Salmén

Fiberegenskaper beror på fibrillvinkel

Viktiga materialegenskaper: Styrka och styvhet

Vision

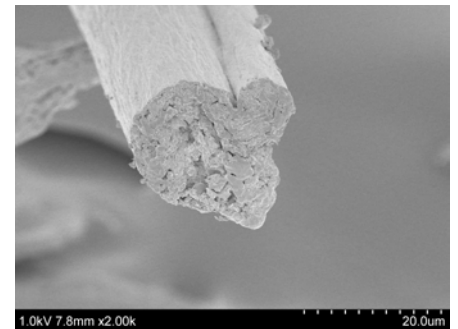
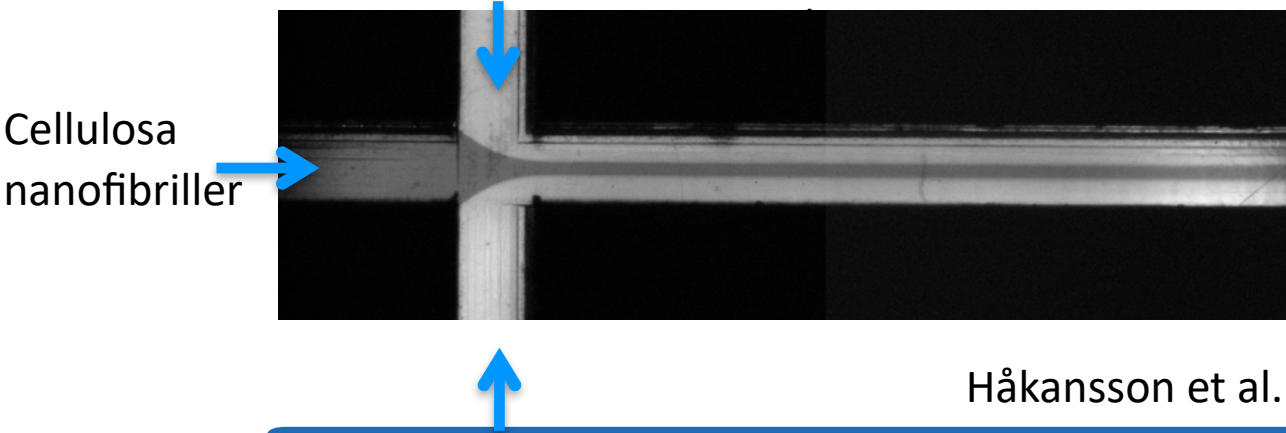
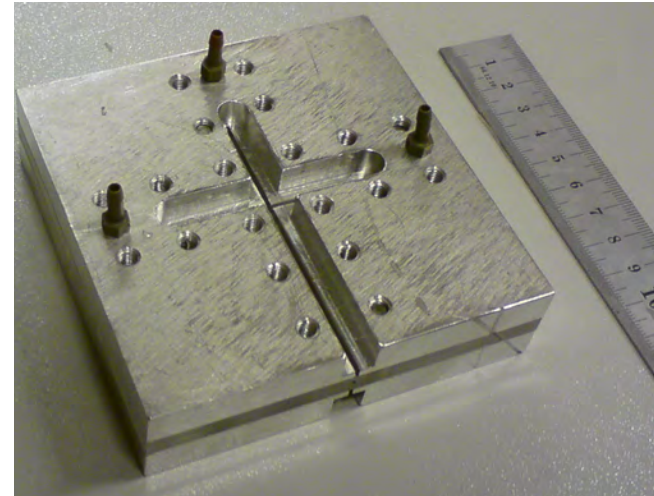
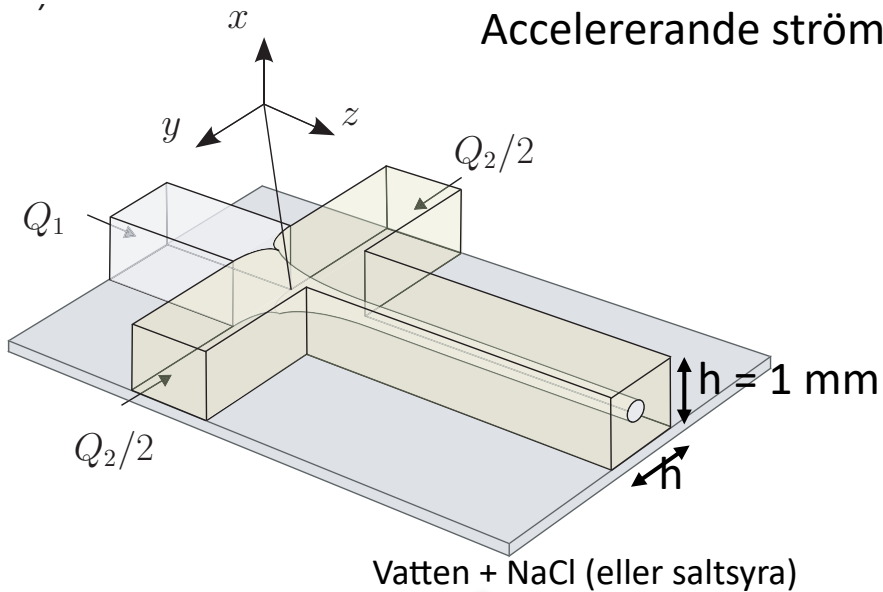
Vision

Cellulosans återkomst i high-tech tillämpningar!

Ett alternativ: strömningsfokusering

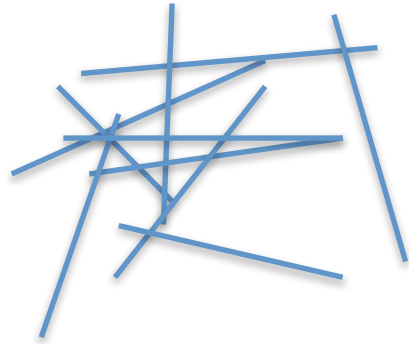
Accelererande strömning linjerar upp fibrillerna!

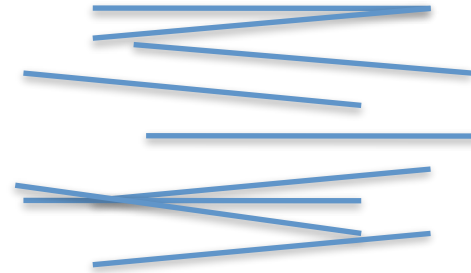
Håkansson et al. *Nature Communications* (2014)

Accelerationen linjerar upp fibrillerna

Ingen upplinjerig, mörkt

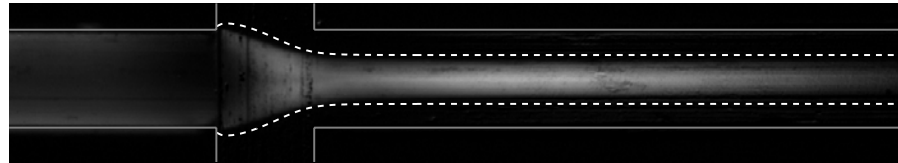
Upplinjerat, ljust

H₂O

0.3% CNF

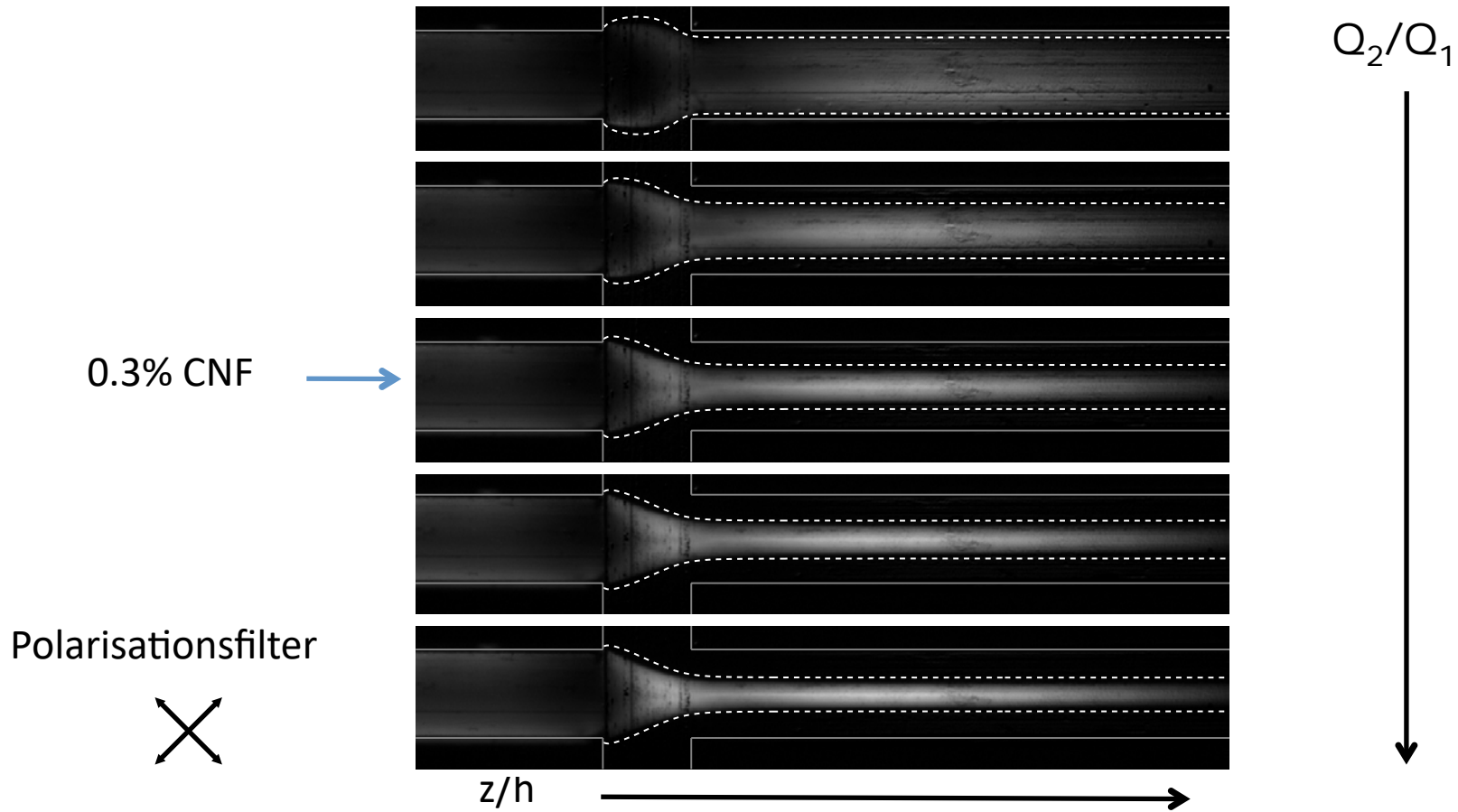

Polarisationsfilter

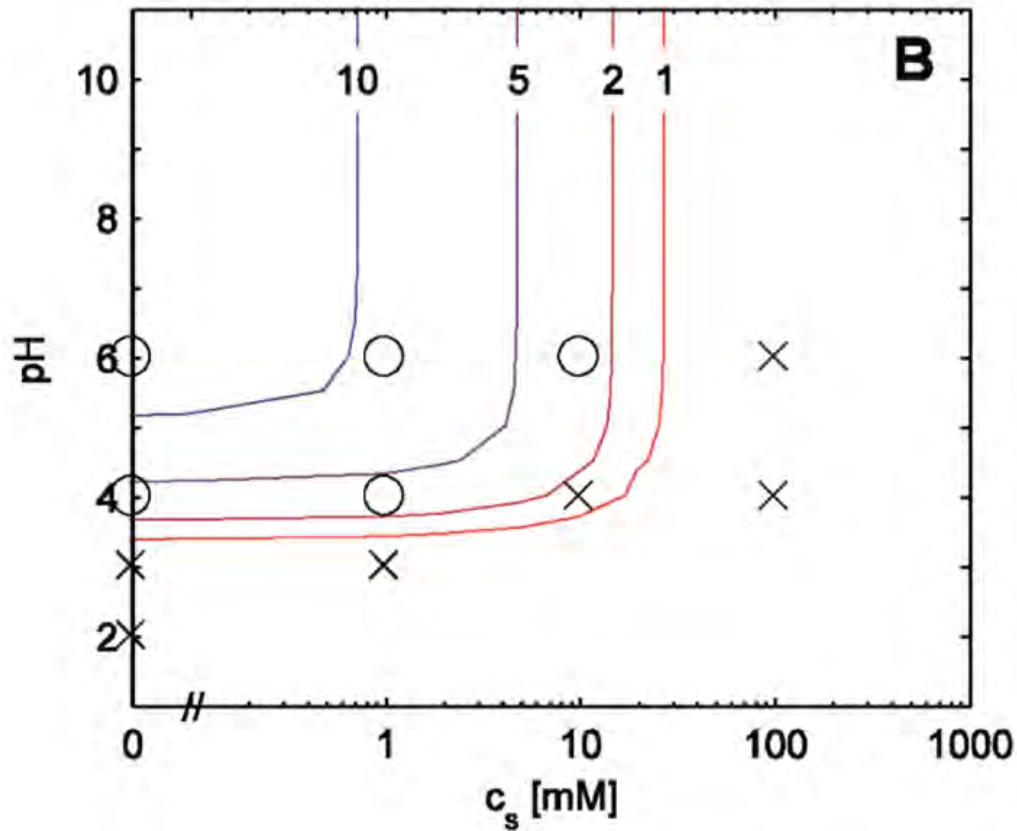
H₂O

Accelerationen linjerar upp fibrillerna

Dispersion-gel transition kontrolleras med salt eller syra

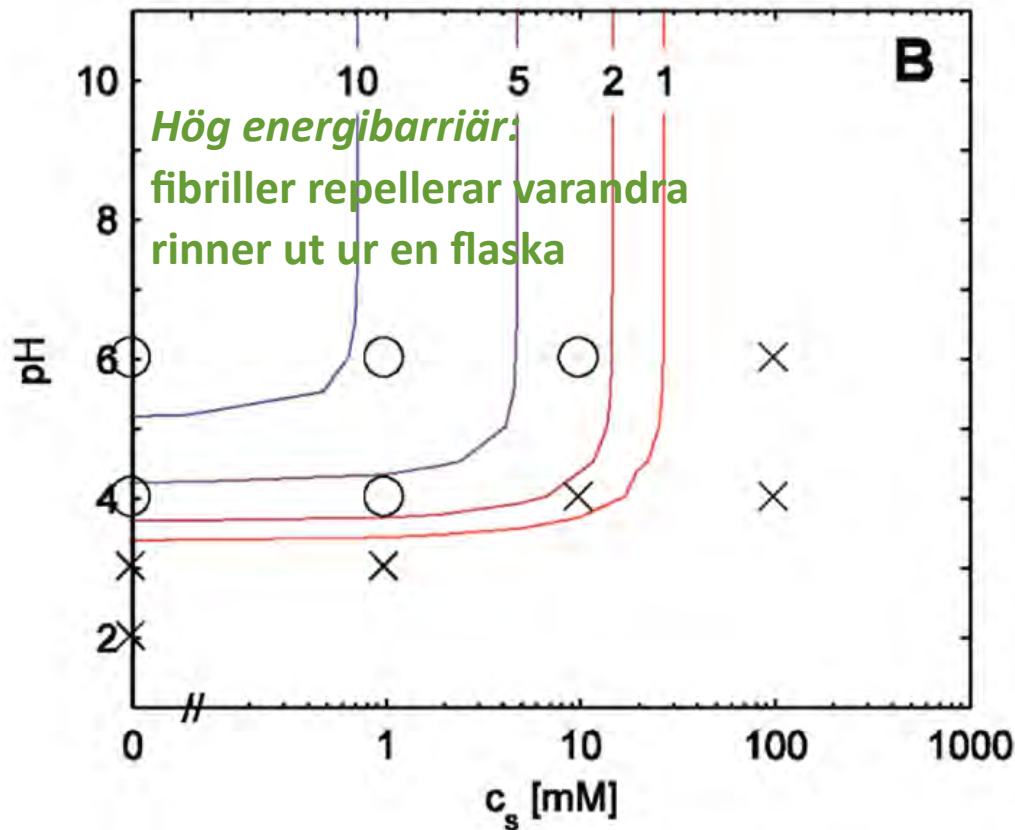
Energibarriär vs. pH och salthalt

Fall et al. *Langmuir* (2011)

Dispersion-gel transition kontrolleras med salt eller syra

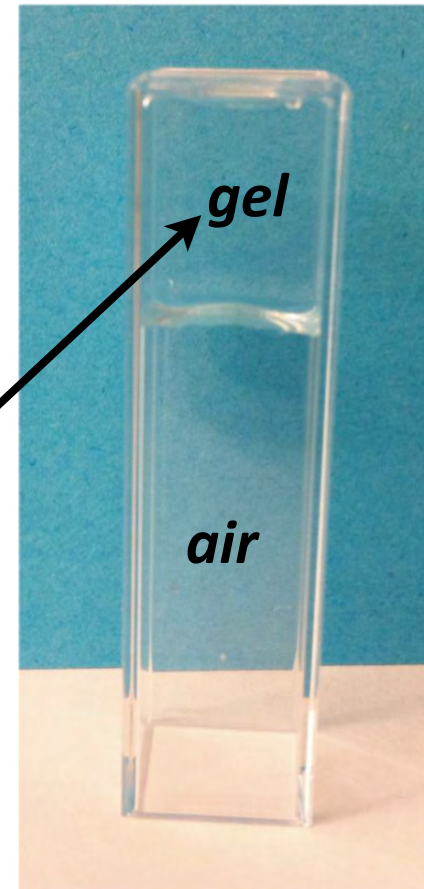
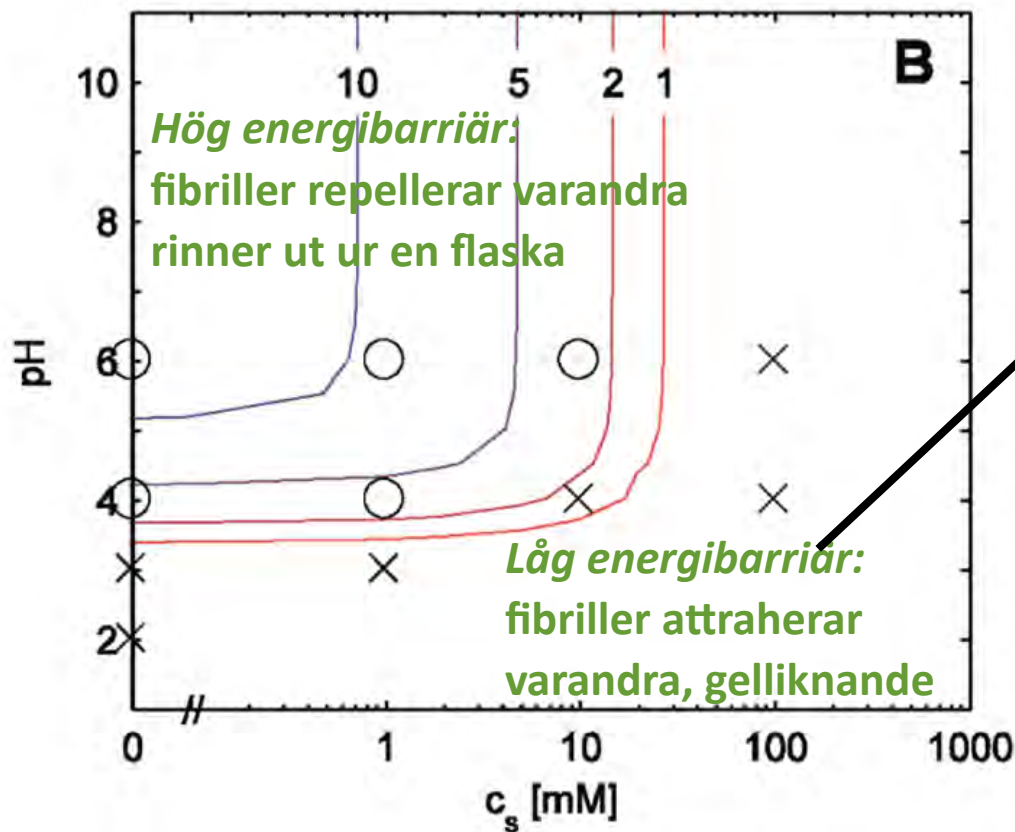
Energibarriär vs. pH och salthalt

Fall et al. *Langmuir* (2011)

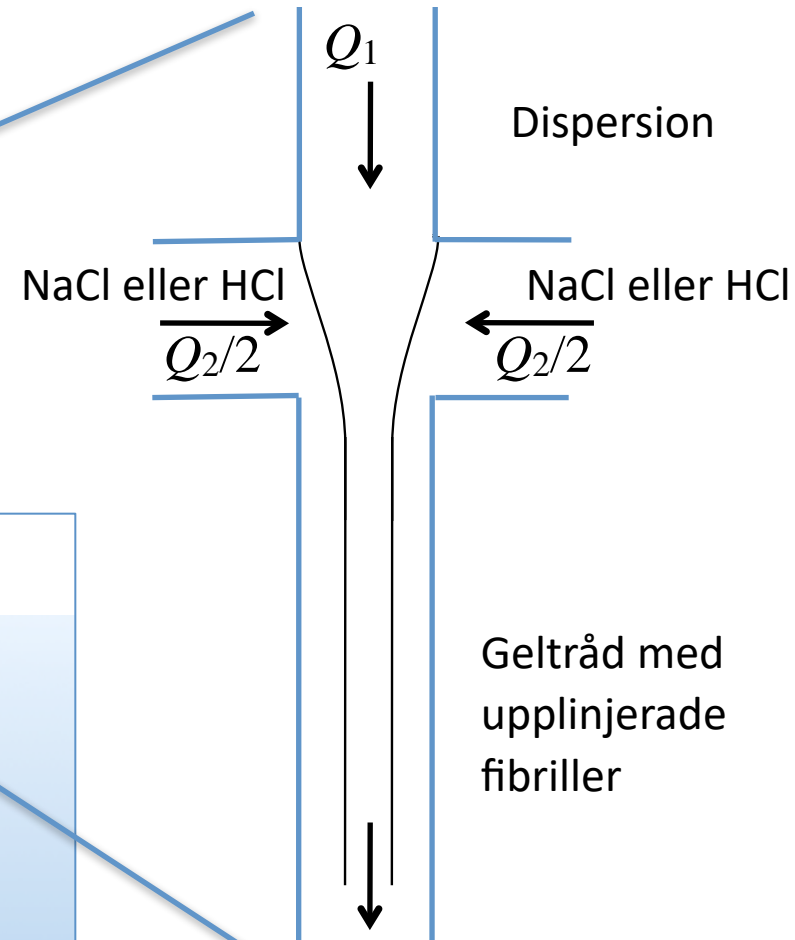
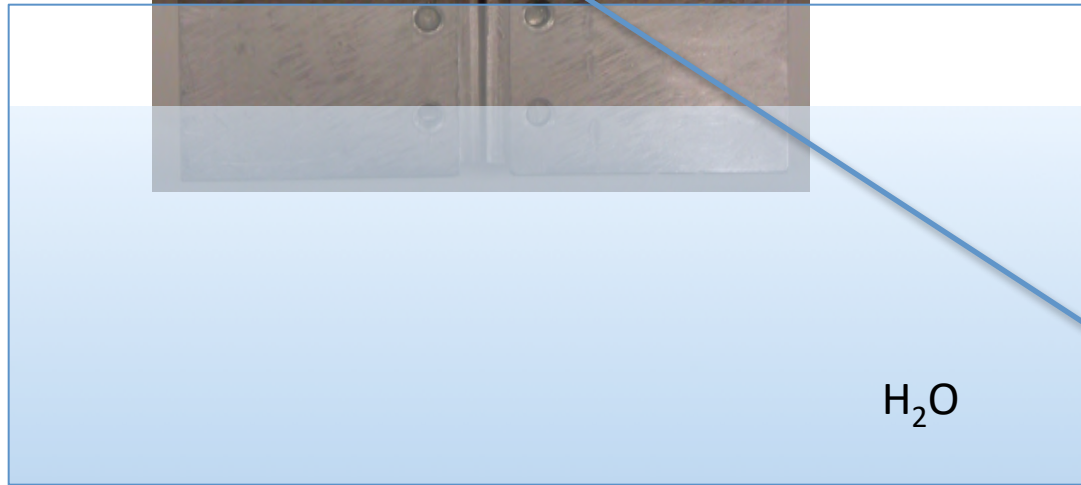
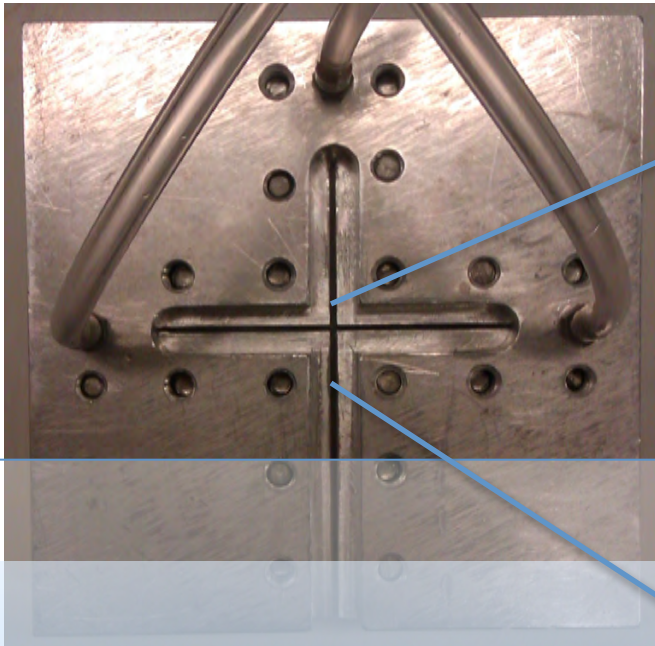
Dispersion-gel transition kontrolleras med salt eller syra

Energibarriär vs. pH och salthalt

Fall et al. *Langmuir* (2011)

Tillverkningsprocess

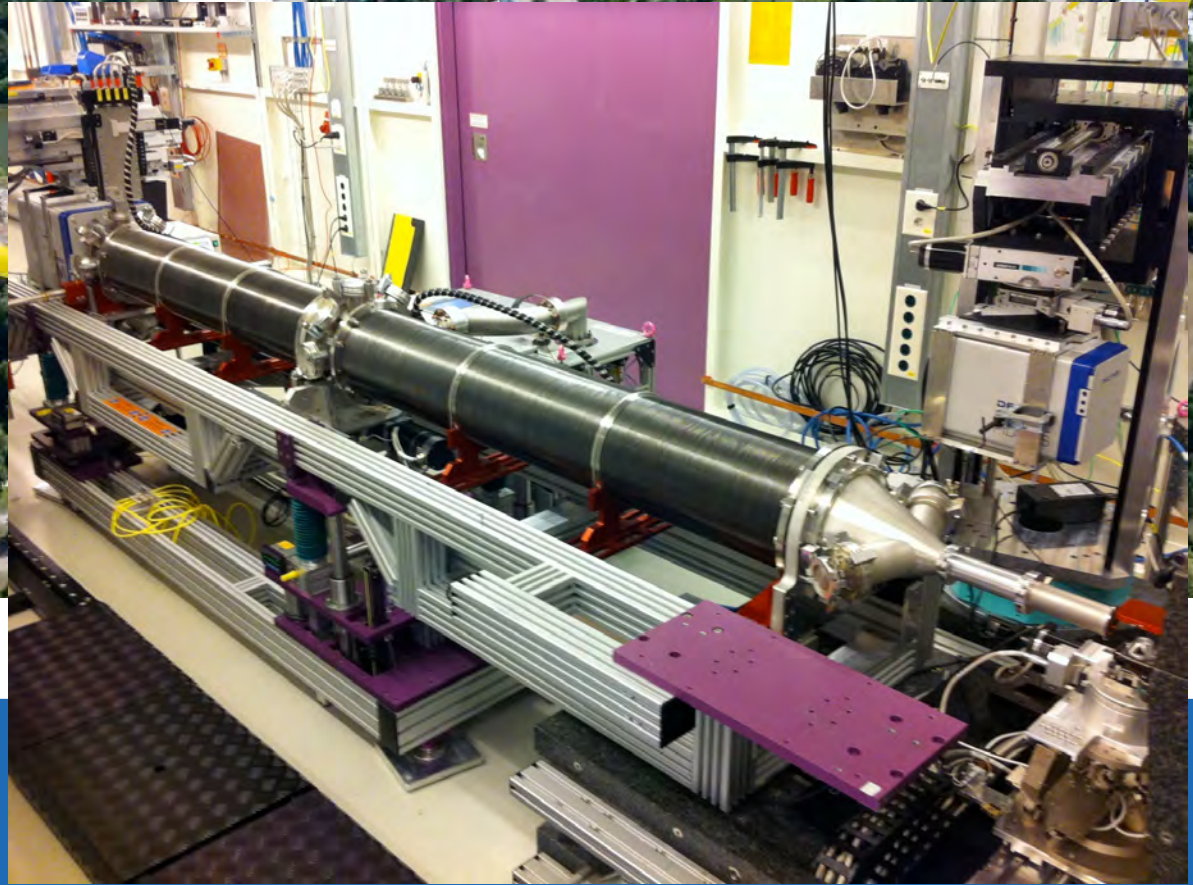

US Patent 10132005

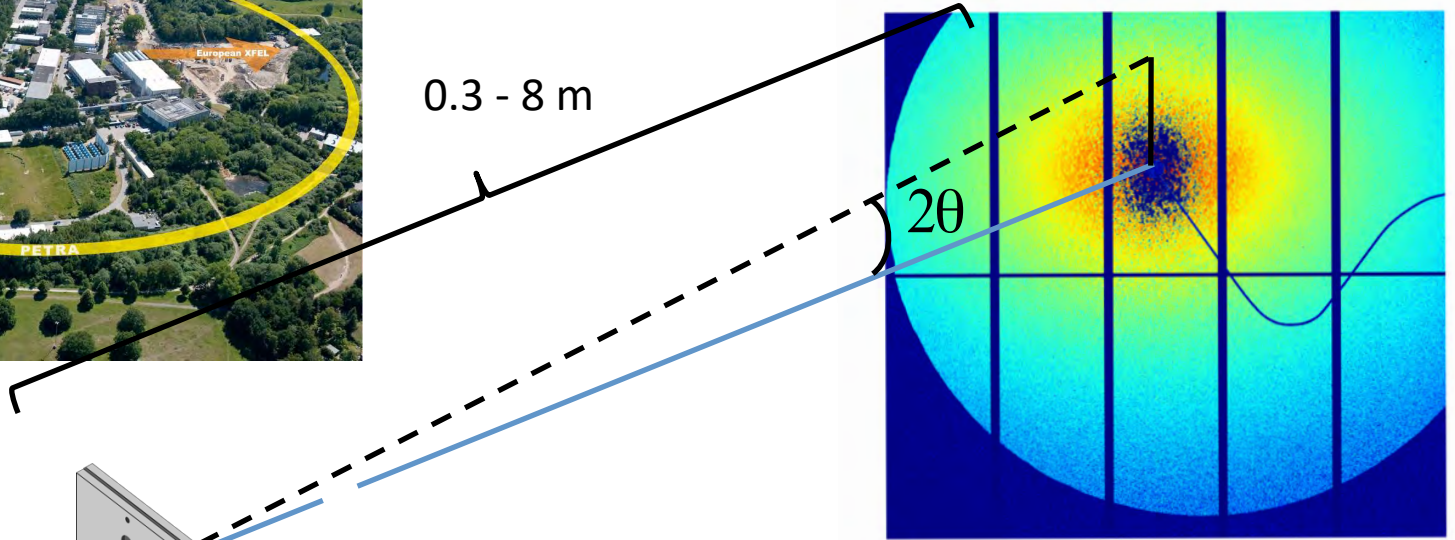
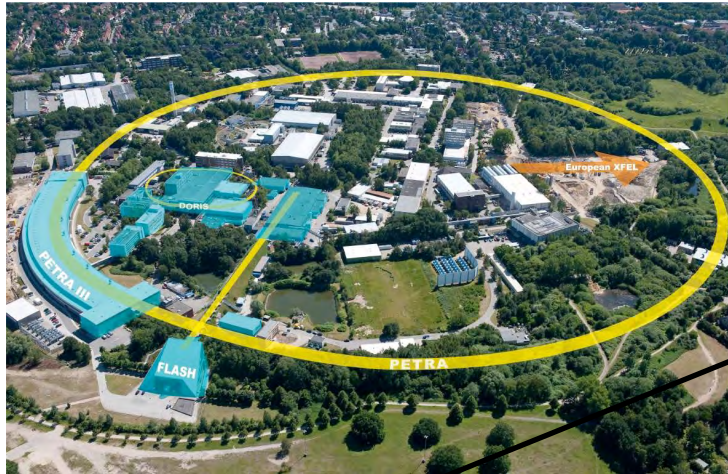
Röntgenljus från synkrotronen PETRA III i Hamburg

Röntgenljus från synkrotronen PETRA III i Hamburg

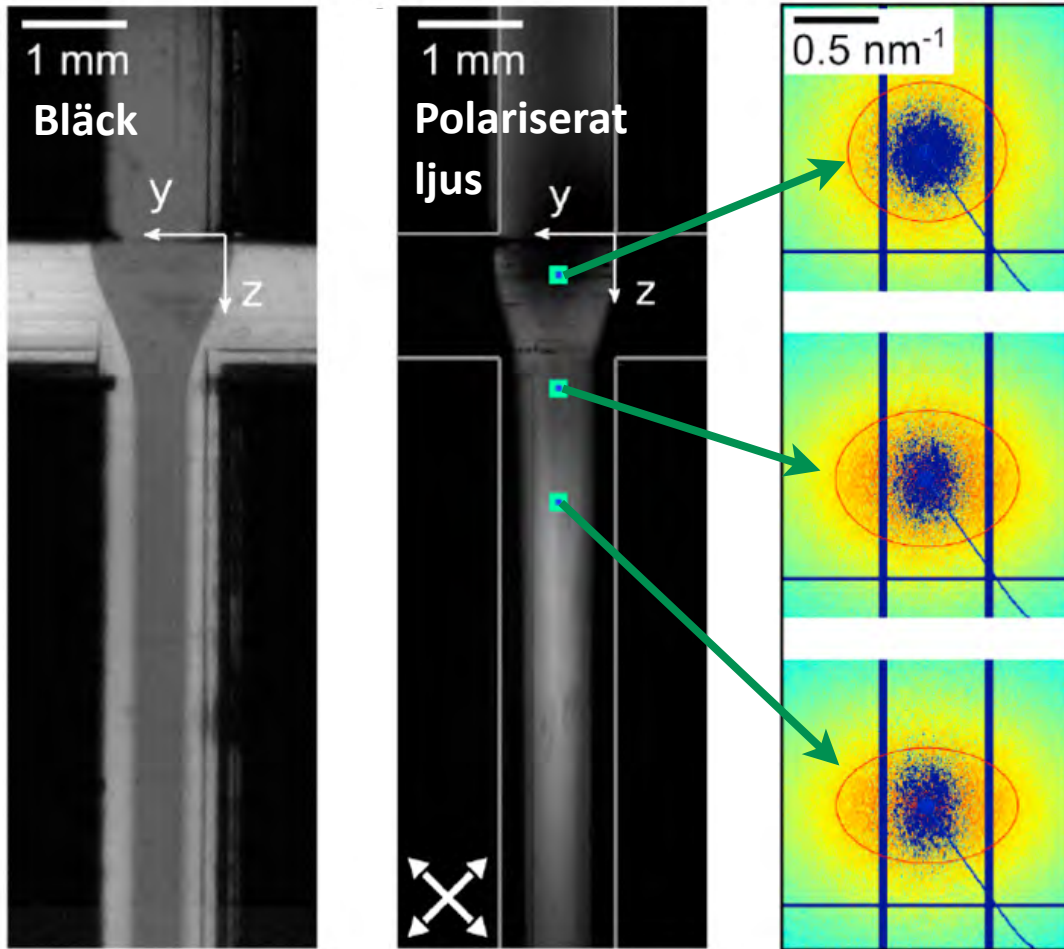
Spridningsexperiment avslöjar fibrillorientering

0.3 m: Wide Angle X-ray Scattering, **WAXS**
8 m: Small Angle X-ray Scattering, **SAXS**

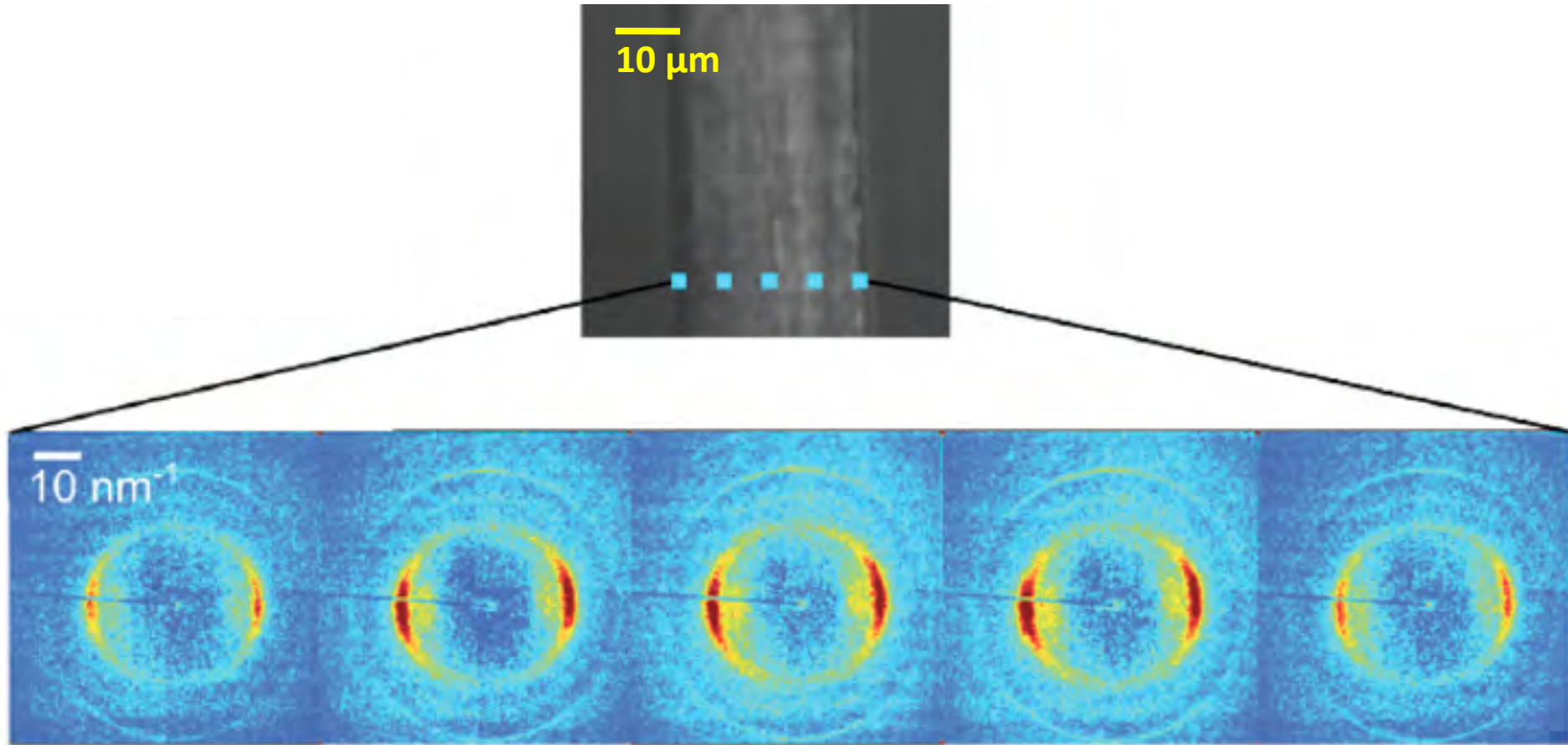
röntgenstråle

Upplinjeringen i kanalen kan mätas med röntgen

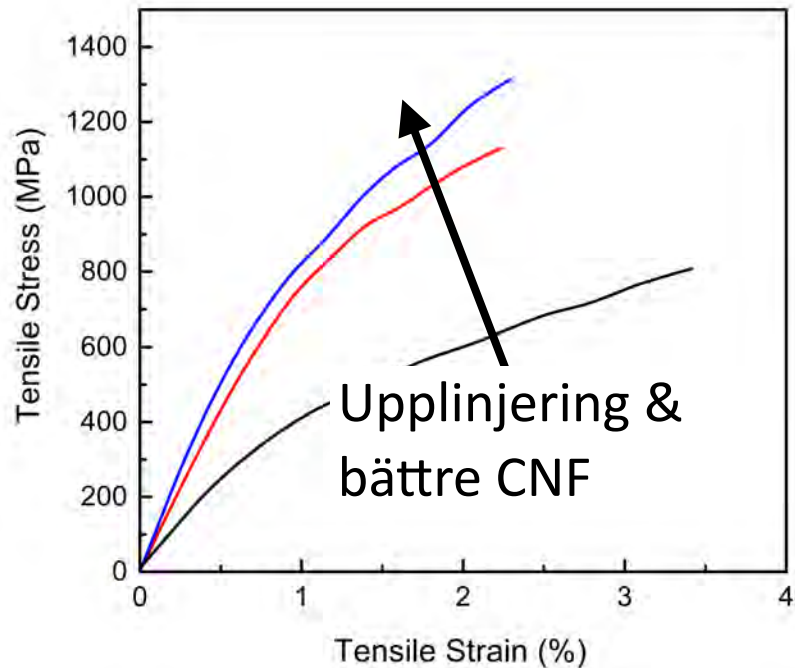
**Spridningsmönstret
deformeras tack var
upplinjering!**

Fibrillerna är orienterade längs filamentet!

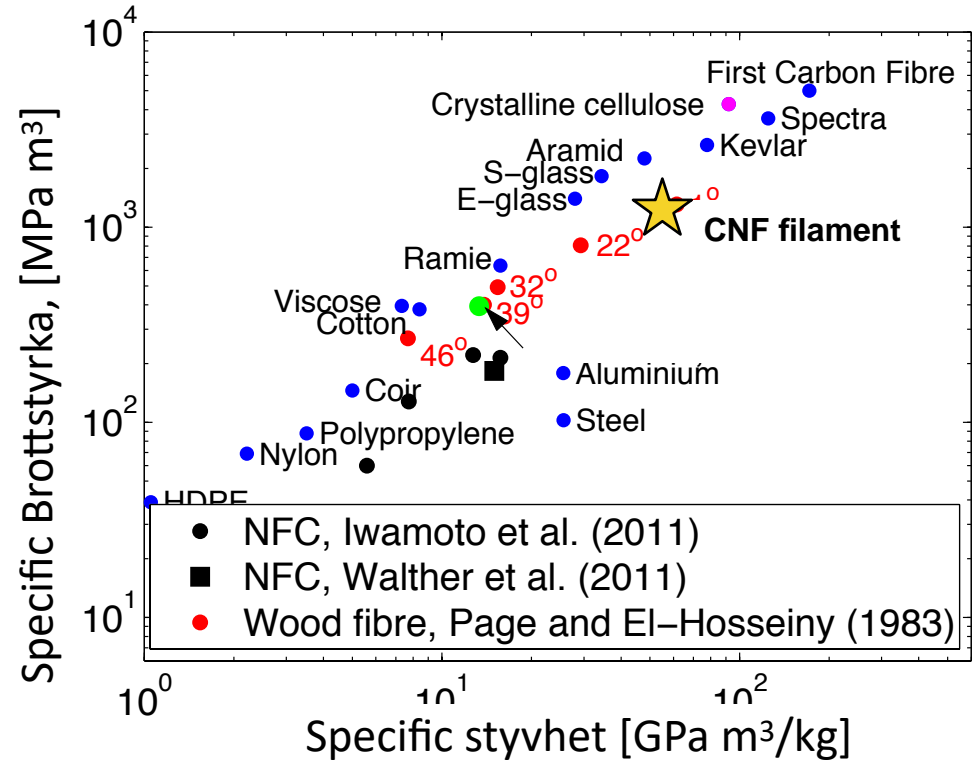

Mycket goda mekaniska egenskaper

Dragprov

Mittal *et al.* (ACS Nano)

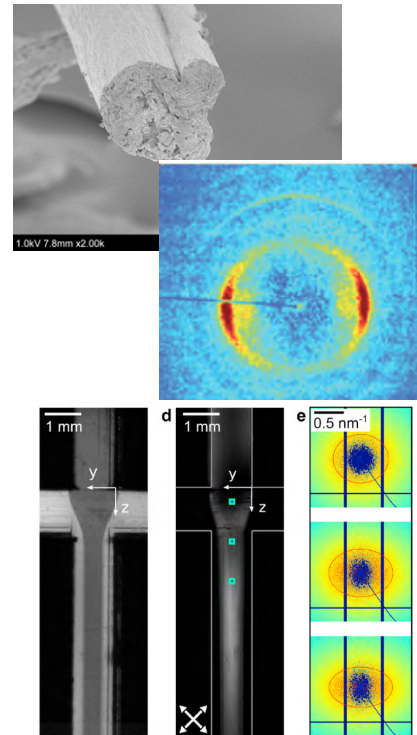
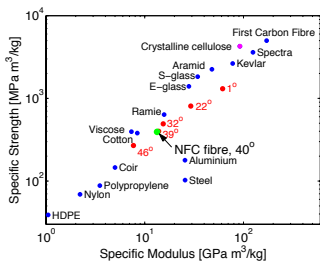
Sammanfattning och fortsättning

Papperstillverkning inspirerar till processer för nya nanomaterial

Det går att göra cellulosafilement med utmärkta egenskaper

Detaljerad kunskap om processen är nödvändig för att göra riktigt bra filament från biologiska fibriller

Vi utvecklar denna kunskap genom att kombinera beräkningar och synkrotronexperiment

Tack för uppmärksamheten och tack till finansiärer och samarbetspartners:

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)
Chalmers Tekniska Högskola (CTH)
Innventia AB
Deutsches Elektronen-Synchrotron (DESY)
Wallenberg Wood Science Center (WWSC)
Linné FLOW Centre

KTH Mechanics:

Prof. D. Söderberg
Dr. L. Prahl Wittberg
Dr. M. Kvick
Dr. Tomas Rosén
Dr. Nitesh Mittal
Ayaka Kamada

DESY Hamburg:

Prof. S. V. Roth
Dr. S. Yu
Dr. G. Santoro
Dr. C. Krywka
Wiebke Ohms

KTH Fibre & Polymer Technology:

Prof. L. Wågberg
Prof. L. Berglund
Prof. M. Hamedi

CTH Polymeric Materials & Composites:

Prof. M. Rigdahl

RISE:

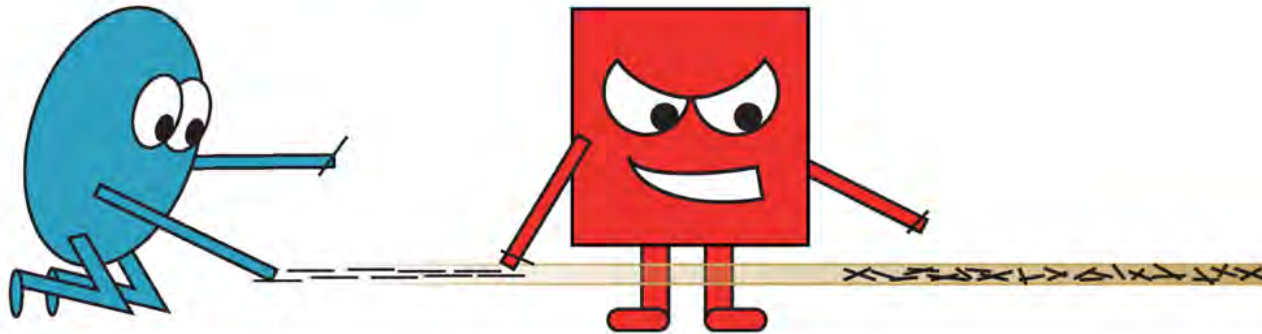
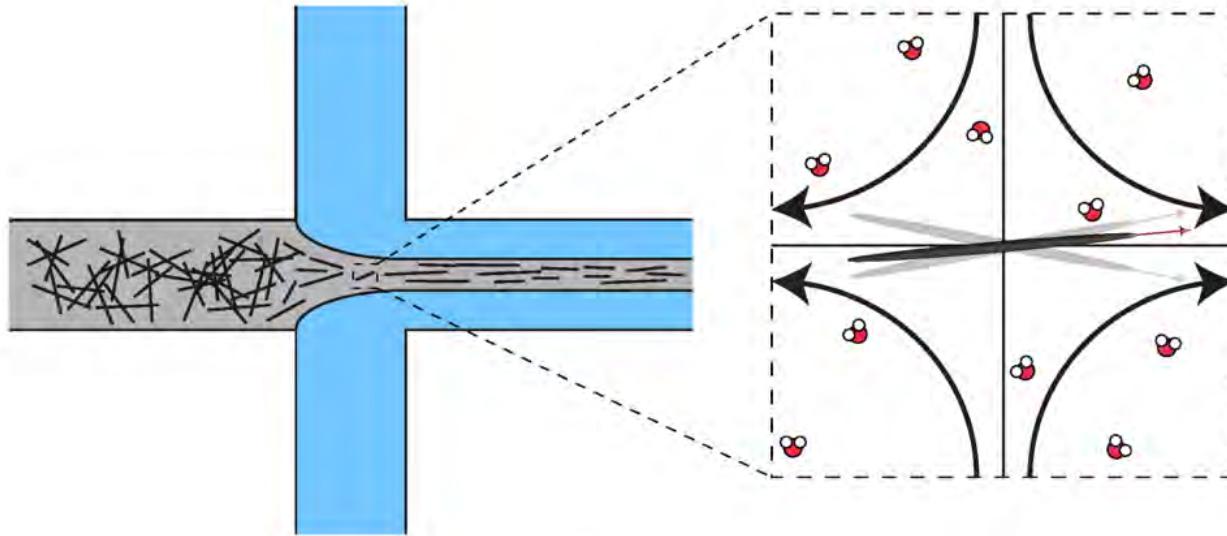
Dr. K. Håkansson
Dr. A. Fall
Prof. T. Lindström
Dr. C. Aulin

**RI
SE**

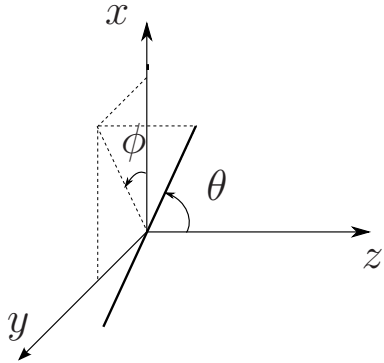
FLOW

Upplinjering mot diffusion

Finns matematiska modeller för upplinjerig:

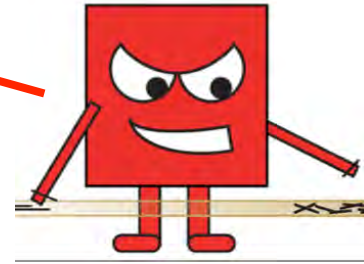

1D Smoluchowski-ekvation:

$$w^* \frac{\partial \Psi}{\partial z^*} = \frac{1}{\sin \theta} \frac{\partial}{\partial \theta} \left(\hat{D}_r^* \sin \theta \frac{\partial \Psi}{\partial \theta} - \sin \theta \dot{\theta} \Psi \right)$$

Ordningsparameter:

$$S = \int_0^\pi \Psi(\theta) \left(\frac{3}{2} \cos^2 \theta - \frac{1}{2} \right) \sin \theta d\theta \int_0^{2\pi} d\phi$$

Rotationsdiffusionskoefficient, Doi & Edwards (1986):

$$\hat{D}_r = \frac{3k_B T (2 \ln(2r_p) - 1)}{16\pi\eta_s a^3} \beta (nl^3)^{-2} \left[\frac{4}{\pi} \int d\mathbf{p}' |\mathbf{p}' \times \mathbf{p}'| \Psi_s(\mathbf{p}') \right]^{-2}$$

Brownsk diffusion

Konc.

Orientering

Vinkelhastighet i biaxialt töjflöde (Jeffery 1922)

$$\dot{\theta} = \frac{\partial \theta}{\partial t^*} = - \frac{\partial w^*}{\partial z^*} \left(\frac{r_p - 1}{r_p + 1} \right) \frac{3}{2} \cos \theta \sin \theta$$

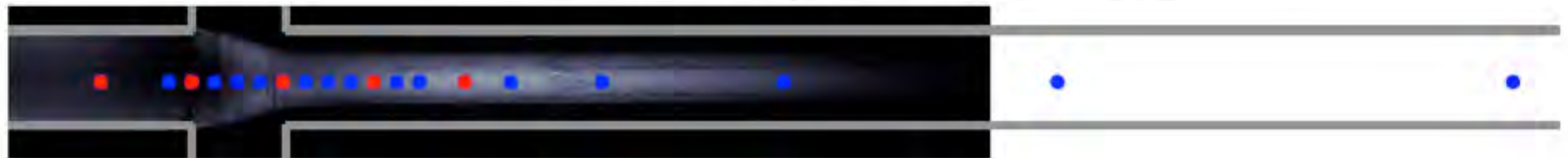
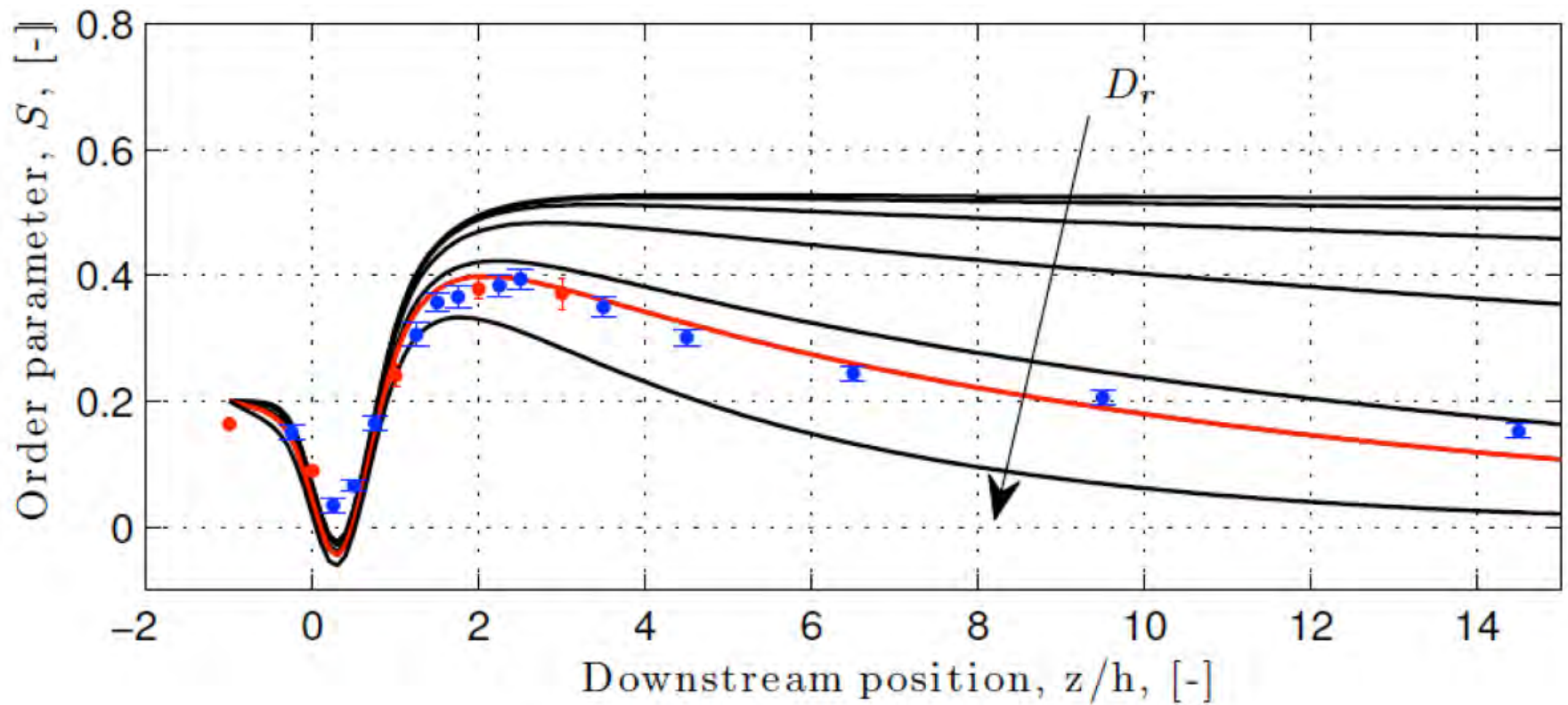
Rotationsdiffusionskoefficient: \hat{D}_r^*

Slankhet: r_p

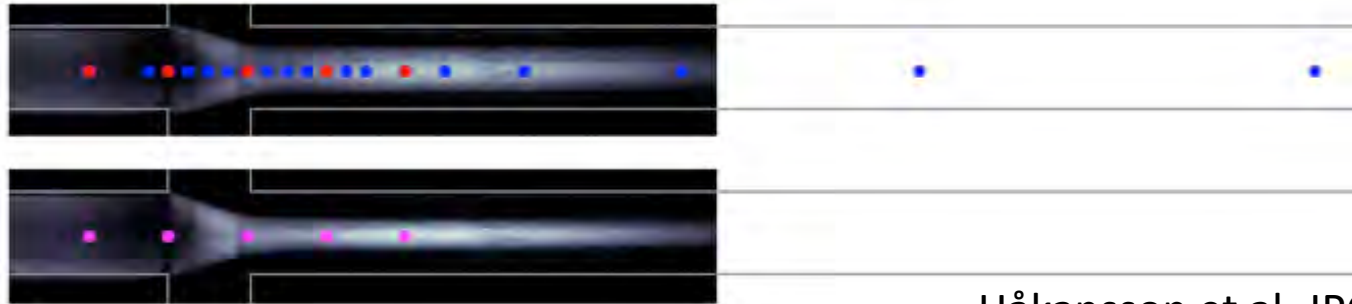
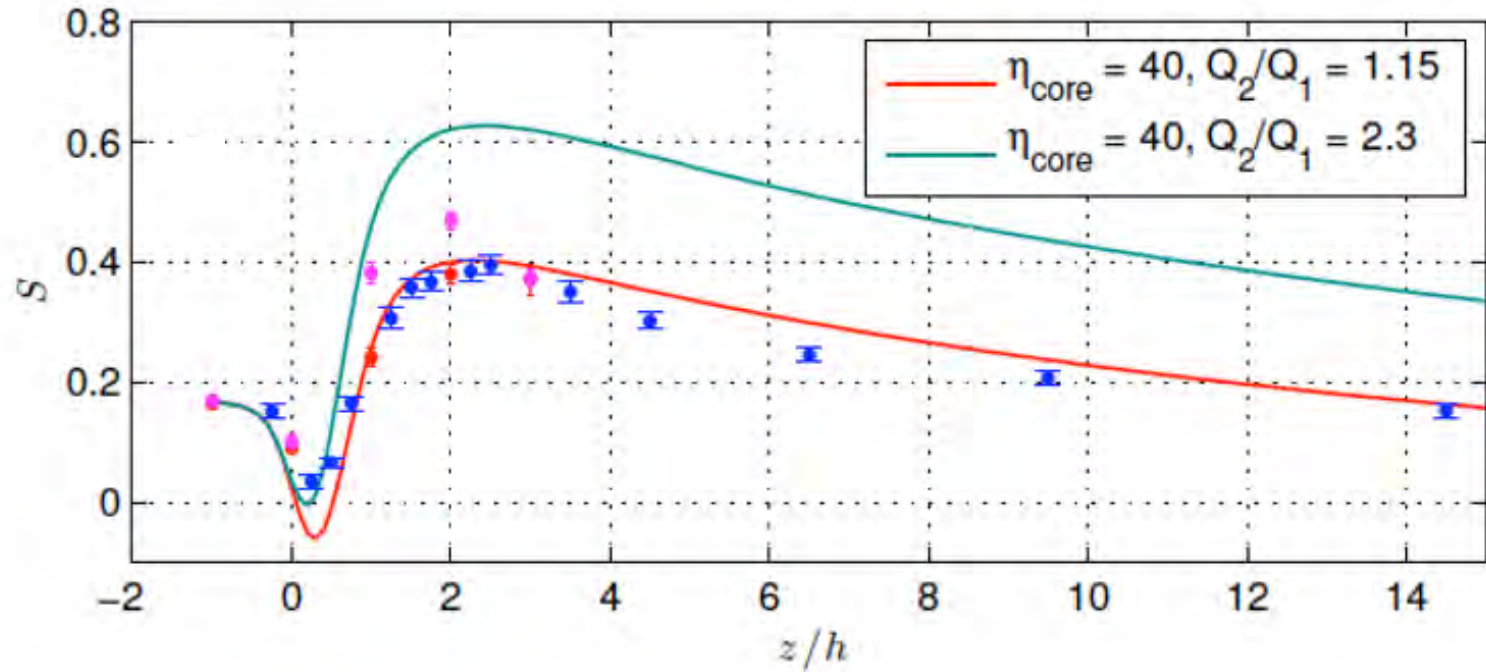
Flödes hastighet: w

Orienteringsfördelning: Ψ

Modellerad och mätt upplinjerung

Ökad acceleration -> ökad upplinjering?

Håkansson et al. JPCB 2016

Filament från vassleprotein

